

Sygn. akt: III U 115/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 sierpnia 2014r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bożena Beata Bielska
Protokolant:	sekretarz sądowy Ewelina Asztemborska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 sierpnia 2014r. w O.

sprawy z odwołania P. K. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) w O. i M. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek odwołania P. K. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) w O. i M. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P.

z dnia 07.01.2014r. **znak** (...)

orzeka:

- zmienia zaskarżoną decyzję w pkt 1 i stwierdza, że M. K. jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą P. K. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 1 czerwca 2013 roku,
- zmienia zaskarżoną decyzję w pkt 2 i stwierdza, że M. K. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu jako osoba wykonująca umowę zlecenia u płatnika P. K. od 1 czerwca 2013 roku.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 07.01.2014r. Oddział ZUS w P. Inspektorat w O. stwierdził, że M. K. jako osoba współpracująca przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej z P. K., prowadzącym działalność gospodarczą nie podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 01.06.2013r. a podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu jako osoba wykonująca umowę zlecenia od 01.06.2013r.

W odwołaniu od w/w decyzji M. K. i P. K. zarzucili jej błąd w ustaleniach faktycznych przez nieuzasadnione przyjęcie, że M. K. wykonywała prace na podstawie umowy zlecenia płatnika P. K. w sytuacji, gdy była osobą współpracującą

w prowadzonej działalności gospodarczej. Wnieśli o zmianę decyzji i orzeczenie, że M. K. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu oraz chorobowemu od 01.06.2013r.

W uzasadnieniu odwołujący podnieśli, że M. K. spełnia warunki do objęcia jej ubezpieczeniem jako osoby współpracującej przy prowadzeniu działalności gospodarczej, określone w art. 8 ust. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Wskazali, iż wprawdzie między stronami w dniu 01.06.2013r. została zawarta pisemna umowa, lecz ma ona charakter umowy o pracę, ewentualnie należy ją traktować jako swoisty rodzaj zakresu obowiązków, wykonywanych przez współmałżonka jako osobę współpracującą. Zdaniem odwołujących osoby współpracujące to członkowie najbliższej rodziny pozostający we wspólnym gospodarstwie domowym z osobą prowadzącą działalność gospodarczą, przyczyniający się do prowadzenia działalności, działający na rzecz i w imieniu osoby prowadzącej działalność. To osoby zaangażowane w prowadzenie działalności gospodarczej, korzystające zarówno z zysków, jak i ponoszące skutki ewentualnych błędów przy jej prowadzeniu. W szczególności dotyczy to małżonków współpracujących ze sobą przy prowadzeniu działalności, stąd przepisy o ubezpieczeniach społecznych - w zakresie obowiązków i praw związanych z tymi ubezpieczeniami, traktują na równi osoby prowadzące działalność jak i osoby z nimi współpracujące.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o jego oddalenie. Wskazał, iż P. K. prowadzi firmę (...) serwis komputerowy, usługi informatyczne, w ramach której wykonuje zarządzanie działem reklamy i (...) na rzecz (...), właściciela portali internetowych. Wskazał również, że w trakcie postępowania kontrolnego u P. K. ustalono, że w dniu 01.06.2013r. zawarł on ze swoją żoną, M. K., umowę o współpracy na czas nieokreślony, wymiar czasu pracy nienormowany, na stanowisku przedstawiciel handlowy-sekretarka z wynagrodzeniem 6.500 zł. Do obowiązków M. K. należał przegląd (...) stron internetowych, przegląd (...) prasy, kontaktowanie się osobiście lub telefonicznie z przedstawicielami trzech firm strategicznych w sprawie realizacji usług reklamowych i omówienia strategii na kolejne miesiące kampanii reklamowej. Ponadto w czerwcu i lipcu ubezpieczona stworzyła bazę danych szkół średnich i wyższych uczelni działających na terenie województwa (...), (...) (...) oraz (...) i przygotowała dla nich kompleksową ofertę. W każdym miesiącu pracy segregowała dokumenty (faktury, rachunki) oraz pilnowała terminów zapłaty. Za okres pracy od 01.06.2013r. do 08.09.2013r. otrzymała wynagrodzenie w kwocie 14.000zł w październiku 2013r., które nie było ewidencjonowane w podatkowej księdze przychodów i rozchodów.

Zdaniem ZUS, mając na uwadze treść zawartej umowy o współpracę pomiędzy P. i M. K. oraz opisane wyżej okoliczności jej wykonywania stwierdzono, iż odpowiadają one warunkom cywilnoprawnej umowy nienazwanej, której przedmiotem jest wykonywanie przez M. K. określonych w umowie czynności faktycznych za określonym wynagrodzeniem. W związku z czym stwierdzono, że tak ukształtowany stosunek prawny odpowiada rygorom nadanym przez art. 750 k.c., co skutkowało wydaniem zaskarżonej decyzji z dnia 07.01.2014r.

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była ocena, czy M. K. w okresie od 01.06.2013r. była osobą współpracującą z mężem przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej i z tego tytułu podlegała ubezpieczeniom społecznym, czy też wykonywała czynności na podstawie umowy zlecenia i podlegała ubezpieczeniom jako zleceniobiorca.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, z zastrzeżeniem ust. 2 i 2a.

Zgodnie zaś z art. 8 ust. 2 jeżeli pracownik spełnia kryteria określone dla osób współpracujących, o których mowa w ust. 11 - dla celów ubezpieczeń społecznych jest traktowany jako osoba współpracująca.

Przepis art. 8 ust. 11 w/w ustawy wskazuje natomiast, iż za osobę współpracującą z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność uważa się małżonka, jeżeli pozostaje z nim we wspólnym gospodarstwie domowym i współpracuje przy prowadzeniu tej działalności.

Definicja umowy zlecenia zawarta jest w art. 734 § 1 kc. Przepis ten stanowi, że przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie. Przepisy o zleceniu stosuje się odpowiednio do umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane innymi przepisami (art. 750kc).

W ocenie Sądu odwołanie jest zasadne a M. K. podlega ubezpieczeniom jako osoba współpracująca z mężem przy prowadzeniu działalności gospodarczej.

Poza sporem jest, iż P. K. prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą (...) -Serwis (...) w O. a przedmiotem tej działalności jest serwis komputerowy i usługi informatyczne, w ramach których wykonuje zarządzanie działem reklamy i (...) na rzecz (...), właściciela portali internetowych.

W sprawie poza sporem jest też, że P. K. i M. K. są małżeństwem i prowadzą wspólne gospodarstwo domowe. Poza sporem jest też, że M. K. od dnia 01.06.2013r. była zgłoszona do ZUS jako osoba współpracująca przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej jej męża z podstawą wymiaru składek 6500 zł a od dnia 09.09.2013r. stała się niezdolna do pracy i wystąpiła z wnioskiem o wypłatę zasiłku chorobowego.

Sytuację prawną M. K. jako osoby współpracującej należy oceniać na gruncie art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 8 ust. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Podkreślić należy, że orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, iż za współpracę przy prowadzeniu działalności gospodarczej, powodującą obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych uznać należy taką pomoc udzieloną przedsiębiorcy przez jego małżonka, która ma charakter stały i bez której stanowiące majątek wspólny małżonków dochody z tej działalności nie osiągałyby takiego pułapu, jaki zapewnia ich współdziałanie przy tym przedsięwzięciu. Ocena, czy w konkretnej sytuacji pomoc świadczona przez małżonka może być uznawana za współpracę w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, stanowiącą w myśl art. 6 ust. 1 pkt 5 tej ustawy podstawę do objęcia tej osoby obowiązkowymi ubezpieczeniami: emerytalnym i rentowymi, wymaga uprzednich ustaleń faktycznych co do charakteru i rodzaju tych czynności (wyrok SN z 20.05.2008r., II UK 286/07, OSNP 2009/17-18/241).

W uzasadnieniu tego wyroku SN podkreślił, że jedynie okazjonalna pomoc, jaką świadczy osobie prowadzącej działalność gospodarczą w tej działalności jego małżonek, prowadzący z nim wspólne gospodarstwo domowe, stanowi konsekwencję obowiązku małżonków do wzajemnej pomocy oraz współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli. Współpracą jest zaś stała, systematyczna pomoc przy prowadzeniu działalności.

Takie same stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 30.09.2013r. (III AUa 2274/12,LEX nr 1416382) stwierdzając, iż cechą konstytutywną pojęcia współpraca przy prowadzeniu pozarolniczej działalności w rozumieniu art. 8 ust. 11 u.s.u.s. jest istotny dla działalności gospodarczej ciężar gatunkowy działań współpracownika, które to działania nie mogą mieć charakteru wtórnego. Przedmiotowe działania muszą jednocześnie pozostawać w bezpośrednim związku z przedmiotem podjętej działalności oraz muszą charakteryzować się pewną systematycznością, stabilnością i zorganizowaniem, nadto muszą obejmować znaczący czas i częstotliwość.

Sąd Okręgowy podziela stanowiska zawarte w w/w wyrokach.

Odwołujący w niniejszym postępowaniu wywodzili, iż zostały spełnione w/w przesłanki.

Organ rentowy wywodził zaś, że strony w dniu 01.06.2013r. zawarły między sobą umowę o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy o zleceniu. Dla objęcia M. K. ubezpieczeniami z tytułu umowy zlecenia konieczne byłoby więc spełnienie przesłanek określonych w art. 750 kc w zw. z art. 734 § 1 kc.

Oceniając pod kątem powyższych przesłanek zebrany w niniejszej sprawie materiał dowodowy, Sąd Okręgowy uznał, że pozwala on na przyjęcie, iż M. K. powinna podlegać ubezpieczeniom jako osoba współpracująca przy prowadzeniu działalności gospodarczej męża.

Dokonując takiej oceny Sąd miał na uwadze rodzaj czynności wykonywanych przez M. K., sposób ich wykonywania.

Wskazać należy, że w świetle przepisu 8 ust. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stosunek pracy między osobą prowadzącą działalność pozarolniczą a osobą im bliską, istniejący w warunkach określonych w art. 8 ust. 11 u.s.u.s., jest wyłączony dla celów ubezpieczeń społecznych, dlatego w niniejszym postępowaniu nie można uznać, że M. K. podlega ubezpieczeniu jako pracownik. Wyżej wskazany przepis stawia też wymóg, aby osoby współpracujące pozostawały we wspólnym gospodarstwie domowym z małżonkiem prowadzącym działalność a czynności współpracy były wykonywane stale i systematycznie.

W sprawie poza sporem pozostawał fakt wykonywania przez M. K. czynności dotyczących działalności gospodarczej jej męża. Ze zgodnych zeznań stron wynika, iż P. K. prowadzi firmę (...) w O. a przedmiotem tej działalności zarządzanie działem reklamy i (...) na rzecz (...), właściciela portali internetowych. Z zeznań tych wynika nadto, iż M. K. faktycznie wykonywała czynności związane z działalnością jej męża tylko w okresie od 01.06.2013r. do 08.09.2013r., a następnie stała się niezdolna do pracy w związku z ciążą. Strony zgodnie wskazywały, iż w w/w okresie M. K. miała określony zakres obowiązków. Było to: przegląd (...) stron internetowych w celu uzyskania danych kontaktowych do firm w celu złożenia im konkurencyjnej oferty reklamowej, przegląd (...) prasy, kontaktowanie się z klientami zalegającymi z zapłatą za usługi reklamowe, sporządzanie zestawień klientów, którym (...) ma wystawić fakturę za usługę reklamową w danym okresie rozliczeniowym, odbieranie telefonów klientów dzwoniących do firmy, kontaktowanie się osobiście lub telefonicznie z przedstawicielami trzech firm strategicznych w sprawie realizacji usług reklamowych i omówienia strategii na kolejne miesiące kampanii reklamowej. Ponadto w czerwcu i lipcu ubezpieczona stworzyła bazę danych szkół średnich i wyższych uczelni działających na terenie województwa (...), (...)- (...) oraz (...) i przygotowała dla nich kompleksową ofertę. W każdym miesiącu pracy segregowała dokumenty wg dat (faktury, rachunki) oraz pilnowała terminów zapłaty należności podatkowych i do ZUS.

W ocenie Sądu nie można podzielić stanowiska ZUS, iż wykonywanie w/w czynności było wykonywaniem usług w rozumieniu ar. 750 kc.

Wskazać trzeba, że zgodnie z art. 65 § 1 kc oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje.

W umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu (art. 65 § 2 kc).

Poza sporem jest, iż M. K. i P. K. – dokonując uzgodnień o wykonywaniu przez M. K. czynności, zawarli w dniu 01.06.2013r. pisemną umowę. Umowa ta znajduje się w aktach ZUS (k. 83) i jest nazwana umową o współpracę. Również każda ze stron podkreślała, iż ich zamiarem było wskazanie, iż M. K. ma wykonywać czynności jako osoba współpracująca z mężem. Obie strony podkreślały, iż zawarły pisemną umowę, bo były przekonane, że umowa musi być pisemna, a dopiero po wydaniu zaskarżonej decyzji dowiedziały się, iż małżonek może wykonywać czynności tylko na podstawie ustnych uzgodnień. Również okoliczności, w jakich doszło do zawarcia tej umowy świadczą zdaniem Sądu o tym, iż jej celem była pomoc odwołującemu w prowadzonej przez niego działalności i uzyskanie dochodów dla jego firmy, a nie dla M. K. osobiście. Obie strony wskazywały bowiem, iż włączenie się M. K. w działalność męża miało związek z poszerzeniem zakresu terytorialnego tej działalności. Przed kwietniem 2013r. firma (...) w ramach umowy z firmą (...) zajmowała się klientami z miasta O. i powiatu (...), a od kwietnia 2013r. również z terenu miast: Ł., G., O. M., M. M. i P.. Począwszy od czerwca 2013r. małżonkowie K. dokonali podziału klientów w ten sposób, iż M. K. zajmowała się klientami z terenu O. i powiatu (...), w tym 3 strategicznymi klientami z O.. Z zeznań P. K. wynika też, że po zaprzestaniu wykonywania czynności przez jego żonę, zmuszony był oddać część terenu i obecnie czynności jego firmy dotyczą klientów z O., powiatu (...) i Ł.. Z zeznań stron wynika też, że sposób wykonywania czynności przez M. K. nie odpowiadał cechom umowy zlecenia czy umowy cywilnoprawnej nienazwanej o świadczenie usług. Cechą umowy cywilnoprawnej jest samodzielność osoby ją wykonującej, a takiej samodzielności nie miała M. K.. Była ona bowiem zobowiązana do wykonywania czynności na rzecz firmy męża codziennie, wykonywała też polecenia męża a przed

przystąpieniem do czynności w zakresie współpracy została przez niego przeszkolona co do rodzaju wykonywanych czynności.

Nadto zauważyć trzeba, że wśród czynności podejmowanych przez M. K. były też czynności mające na celu osiągnięcie określonego rezultatu, tj. uzyskanie nowych klientów i taki efekt został osiągnięty. Z pisma P. K. z dnia 14.04.2014r. (k. 21a.s.) wynika bowiem, iż na skutek działań M. K. zostały podpisane umowy na kampanie reklamowe z 17 firmami. Zdaniem Sądu odwołujący wykazali więc, iż na skutek działań M. K. firma jej męża osiągnęła przychód, którego w innym wypadku mogłaby nie uzyskać.

W toku postępowania P. K. złożył do akt podatkowe księgi przychodów i rozchodów za lata 2012-2014. ZUS wywodził, iż nie wynika z nich, aby na skutek czynności M. K. firma jej męża zwiększyła swoje dochody. Zauważyć jednak należy, iż P. K. wyjaśnił, w jaki sposób zmieniają się przychody i dochody jego firmy. Na ostatniej rozprawie zeznał bowiem, iż dochody jego firmy nie zwiększyły się kwotowo, bo specyfika jego działalności jest taka, że doszli nowi klienci, ale też część starych odeszła. Wskazywał np, że jeśli odejdzie trzech klientów, którzy płacą za reklamę, np. po 1500zł a na ich miejsce przyjdzie kilku, to nie spowoduje to wzrostu dochodów, jeśli zapłacą oni np. po 200-300zł, dlatego trudno jest wskazać kwotę wzrostu dochodu uzyskaną dzięki współpracy żony.

Z zeznań stron wynika również, iż czynności M. K. miały na celu pozyskanie dochodów dla firmy jej męża a nie dla niej samej. Wprawdzie w umowie z 01.06.2013r. strony określiły wynagrodzenie miesięczne M. K., lecz z zeznań stron wynika, iż faktycznie P. K. nie wypłacał żonie żadnego wynagrodzenia, bowiem jego żona miała stały dostęp do konta firmy i on nie kontrolował, jakiej wielkości środki M. K. pobierała z konta bankowego, a co więcej, kwot, które otrzymała, nie ewidencjonował jako kosztów działalności w podatkowej księdze przychodów i rozchodów.

Zauważyć w tym miejscu należy, iż ZUS wydał zaskarżoną decyzję po przeprowadzeniu postępowania kontrolnego, a powodem wszczęcia kontroli był fakt, iż M. K. w stosunkowo niedługim czasie od zgłoszenia do ubezpieczeń jako osoba współpracująca, stała się osobą niezdolną do pracy i złożyła wniosek o wypłatę zasiłku chorobowego. Z treści k. 1 akt kontroli ZUS wynika, iż organ rentowy początkowo miał wątpliwości co do tego, czy M. K. faktycznie wykonywała czynności, a dopiero po złożeniu przez strony pisemnej umowy z dnia 01.06.2013r. ZUS zakwestionował podstawę prawną zgłoszenia M. K. do ubezpieczeń.

Reasumując powyższe rozważania Sąd uznał, iż w spornym okresie od 01.06.2013r. zostały spełnione warunki do objęcia M. K. ubezpieczeniami jako osoby współpracującej przy prowadzeniu działalności gospodarczej, tj. zgodnie z intencją stron. Zostały bowiem spełnione warunki określone w art. 8 ust. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Brak jest zaś podstaw do stwierdzenia, że strony łączyła cywilnoprawna umowa o świadczenie usług.

Z tych względów w oparciu o art. 477¹⁴§2 kpc Sąd zmienił zaskarżoną decyzję w pkt 1 i stwierdził, że M. K. jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą P. K. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 1 czerwca 2013 roku oraz zmienił zaskarżoną decyzję w pkt 2 i stwierdził, że M. K. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu jako osoba wykonująca umowę zlecenia u płatnika P. K. od 1 czerwca 2013 roku.